

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ตามโครงการพัฒนาในพระราชดำริ” ซึ่งมีเนื้อหาที่มุ่งศึกษาเฉพาะพื้นที่โครงการพัฒนาตามพระราชดำริของกองทัพบกทั้ง 4 ภาคของประเทศไทยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และการใช้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ของผู้ที่ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ และนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและยุทธศาสตร์ในการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนของผู้ที่ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่เหมาะสมในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Multi-Method Research) วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพแบ่งได้ 7 กลุ่มที่สำคัญ คือ กลุ่มผู้นำภาครัฐ, กลุ่มผู้นำทางทหาร, กลุ่มผู้นำภาครัฐวิสาหกิจและเอกชน, กลุ่มผู้นำภาคการเมือง, กลุ่มผู้ทรงความรู้ในเรื่องการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, กลุ่มผู้นำภาคธุรกิจ และกลุ่มผู้ทรงความรู้ในเรื่องโครงการพระราชดำริ

2. กลุ่มประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณในครั้งนี้ ได้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริของกองทัพบกในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนไม่จำกัด ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

- ขั้นที่ 1 การเลือกตัวอย่างโดยใช้พื้นที่ (Area Sampling) โดยการจัดกลุ่มโครงการพัฒนาตามพระราชดำริของกองทัพบกเป็นกลุ่มย่อย ๆ 4 กลุ่มตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้)

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการสุ่มโครงการพัฒนาตามพระราชดำริของกองทัพบกในแต่ละภาค ภาคละ 1 โครงการ เพื่อเป็นตัวแทนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริของกองทัพบกในแต่ละภาค ได้โครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่ตกเป็นตัวอย่างจำนวน 4 โครงการ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 คน เป็นตัวแทนของผู้ปฏิบัติหน้าที่ ณ โครงการพัฒนาตามพระราชดำริในภาคต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 100 คน
2. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 100 คน
3. ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านราษฎร์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 100 คน
4. โครงการศิลปอาชีพ เครื่องปั้นดินเผาทักษิณราชนิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 100 คน

ภายหลังจากผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์ แยกได้เป็น ภาคเหนือ 95 ชุด ภาคกลาง 99 ชุด ภาคอีสาน 98 ชุด และภาคใต้ 79 ชุด รวมทั้งสิ้น 371 ชุด ผู้วิจัยจึงได้ใช้แบบสอบถามจำนวน 371 ชุด ดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประเด็นที่เกี่ยวกับ แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบ ที่ผ่านมาทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้น จากการศึกษาพบว่า

ผู้ที่มีภาวะผู้นำที่ดีจะต้องเปิดกว้างในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีการตัดสินใจที่ฉับไวในการแก้ไขปัญหา โดยใช้สติปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ รวมทั้งจะต้องมีประสบการณ์ความรู้ความสามารถมากเป็นพิเศษ และมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ในการช่วยเหลือประเทศชาติอย่างเต็มที่ตลอดจนจะต้องใฝ่ที่จะเรียนรู้และพร้อมที่จะแก้ไขในความผิดพลาดอยู่เสมอ

นอกจากนั้น ผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จะต้องเป็นผู้ที่สามารถประสานงานและขอความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ ในการรวมตัวกันทำงานอย่างเป็นกลุ่มก้อน มีความสัมพันธ์กับภาคส่วนต่าง ๆ เป็นอย่างดี เน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้านและจะต้องมองการพัฒนาแบบบูรณาการทั้งองค์รวม ไม่ควรมองแบบแยกส่วน รวมทั้งผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาในพระราชดำริจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง 23 ข้อ อย่างลึกซึ้งอีกด้วย

ในเรื่องของการสร้างค่านิยมในการเป็นผู้นำนั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือผู้นำจะต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ในการแสดงให้เห็นว่าตนเอง มีความมั่นคงมุ่งมั่นในสิ่งที่จะทำอย่างมั่นใจชัดเจน รวมทั้งจะต้องดำรงอยู่ในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง เสียสละ อุดหนุน อ่อนน้อม ถ่อมตน และให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งตัวอย่างที่ดีที่สุดของการมีภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั่นเอง เนื่องจากท่านทรงมีพระราชดำริ และทรงศึกษาทดลองด้วยพระองค์เอง ซึ่งเป็นการศึกษารวบรวมและประมวลความรู้จากประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์

2. ประเด็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบ ที่ผ่านมาในอดีตและปัจจุบันนั้น จากการศึกษาพบว่า

ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ในปัจจุบัน คือ การวางแผนในการดำเนินชีวิตตามทางสายกลางและความไม่ประมาท ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไป ทำชีวิตให้มีความสุข โดยคำนึงถึงความพอประมาณ คือ การลงทุนเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมตามสมควรที่จะต้องได้รับ โดยไม่เบียดเบียนหรือสร้างภาระให้แก่ตนเอง หรือผู้อื่น ความมีเหตุผล คือ มีตลาด มีเงิน จึงได้ขยายกิจการ และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ ไม่มีการกู้หรือสร้างหนี้สิน ภายใต้งบเงื่อนไขที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีคุณธรรม โดยใช้ความรู้ ความรอบคอบ ความอดทน ความเพียร ความมีสติปัญญา และความซื่อสัตย์สุจริต ในการวางแผน และตัดสินใจในการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้สัมพันธ์กับสภาพการดำรงชีวิตในยุคของสังคมทุนนิยม ในปัจจุบัน รวมทั้งจะต้องสามารถอธิบายหรือให้ความรู้แก่ผู้อื่น ให้ทราบถึงสิ่งต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำไว้ในโครงการพระราชดำริ และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เป็นผลทางการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ที่สำคัญอีกประการ คือ การที่เราจะต้องก้าวให้ทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์นี้ให้ได้ แต่

ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไว้ให้ได้ ด้วยการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของโครงการตามพระราชดำริเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นของพื้นที่นั้น ๆ แต่จะต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ ของท้องถิ่น (ภูมิสังคม) ซึ่งจากการที่เรามีจุดแข็งทางด้านวัฒนธรรมอยู่แล้ว จึงควรใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกในการเสริมจุดแข็งดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของไทย โดยอาจใช้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ผสมผสานการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาทางวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะต้องอาศัยการประยุกต์ใช้หลักของความเป็นอยู่อย่างพอเพียงตามวิถีไทยให้เข้ากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ด้วยการให้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาทางทั้งเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจะต้องให้ความสำคัญกับการทำ CSR (Corporate Social Responsibility) เพื่อสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนในการบริโภคอย่างสมดุล เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและก้าวทันต่อกระแสทุนนิยมของโลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันอีกด้วย

3. ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาในพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบกับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ที่ผ่านมานในอดีตและปัจจุบันนั้น จากการศึกษาพบว่า

การที่ผู้นำจะสามารถใช้ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและนำยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาสังคมแบบองค์รวมได้อย่างยั่งยืนนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือการศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำความรู้ที่ได้รับมาศึกษาล้วนนั้นไปอธิบายถ่ายทอดหรือให้ความรู้แก่ผู้อื่นจนกระทั่งสามารถปฏิบัติตามและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง โดยผู้นำจะต้องอาศัยความรอบคอบและความระมัดระวังในการวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในโลกนี้ให้เกิดประโยชน์ต่อทุกคนในสังคมได้อย่างสูงสุด รวมทั้งจะต้องมีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำ CSR (Corporate Social Responsibility) หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ตลอดจนจะต้องยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ซึ่งยุทธศาสตร์สำคัญในระดับชาติที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาสังคมไทยแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ก็คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ซึ่งเน้นในการพัฒนาคนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการสังเคราะห์กลั่นกรองแยกแยะข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับมาอย่างมีทิศทางที่ชัดเจน เพื่อให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้ต่อไป

สำหรับสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ก็คือ ผู้นำจะต้องพยายามมองหาและเลือกเฟ้นยุทธศาสตร์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยออกมาใช้ในการพัฒนาสังคมของตนเองให้ได้ เช่น ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่เป็นการผสมผสานการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจเข้ากับการพัฒนาทางวัฒนธรรม ก็เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะต้องอาศัยผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมในการประยุกต์ใช้หลักของความเป็นอยู่อย่างพอเพียงตามวิถีไทยให้เข้ากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้งผู้นำจะต้องใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน เพื่อให้เรายังคงสามารถยืนหยัดอยู่บนกระแสทุนนิยมของโลกได้ในขณะที่เราก็กังใช้การบริโภคอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิถีแบบไทย ๆ นอกจากนี้ ผู้นำจะต้องคอยควบคุมและกำกับการดูแลให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของโครงการพระราชดำริเป็นไปอย่างสอดคล้องกับแผนพัฒนาตามยุทธศาสตร์จังหวัดและยุทธศาสตร์ชาติตามลำดับ โดยจะต้องทำให้การพัฒนาดังกล่าวไม่เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ตลอดจนต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นนั้น ๆ อีกด้วย

นอกจากนั้น ผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จะต้องใช้หลักทศพิธราชธรรม โดยเฉพาะความอดทนอดกลั้นและความอ่อนน้อมถ่อมตน ในการทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นในการที่จะทำตามแผนงานหรือยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งใช้หลักทศพิธราชธรรมในส่วนของคำว่า ธรรม ซึ่งในหลวงทรงพระราชทานแนวพระราชดำริเอาไว้ว่า ธรรม คือ การศึกษาจากธรรมชาติ และการใช้ธรรมชาติในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเมื่อนำยุทธศาสตร์ดังกล่าวมาปฏิบัติแล้วจะไม่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจะทำให้สังคมเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้โดยแท้จริง ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม เพราะจะทำให้หนักถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวนั่นเอง

4. ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของผู้ที่ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ในอนาคตนั้น จากการศึกษาพบว่า

การพัฒนาแบบยั่งยืนในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จะต้องดำเนินการดังนี้

1) มีการวางแผนและตัดสินใจอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เช่น วางแผนในการใช้ที่ดินให้คุ้มค่า และวางผังเมืองให้ชัดเจน

2) ตัดสินใจดำเนินการไปตามลำดับขั้นคือ ต้องมุ่งเน้นที่ความพหุมีพอกินของประชาชน โดยใช้การปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ในการดำรงชีวิตให้ประหยัดถูกต้องตามหลักวิชาการ

3) สร้างความเจริญเพื่อเพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจ โดยต้องปฏิบัติให้เกิดความสอดคล้องกับสถานะของประเทศและการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน

4) ภายหลังจากที่ประชาชนได้รับการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งและเป็นอิสระแล้ว จึงค่อยพัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือพึ่งพากัน (ยึดหลักความสามัคคีร่วมมือร่วมใจ) และร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้

5) การพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงสู่สังคมภายนอก (ยึดหลักความขยันหมั่นเพียรและอดทน) เพื่อความเจริญก้าวหน้าให้สามารถอยู่ได้ในช่วงที่โลกอยู่ในสถานการณ์โลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการแข่งขันสูงต่อไป

สำหรับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของผู้ที่ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ในอนาคต ประเทศไทยควรจะใช้ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการผลิตและการส่งออก โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ

1) ต้องมีการปรับปรุงเทคโนโลยีในการปลูกพืชให้ได้ผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้นจนประชาชนสามารถอยู่ได้อย่างพหุมีพอกิน

2) ขยายผลงานออกไปโดยการใช้การสื่อสาร การทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่ดี

3) ต้องตระหนักว่าการทำเศรษฐกิจพอเพียงทำเพื่อให้มีพอกินพอใช้ในกลุ่มสังคมเล็ก ๆ หรืออาจขยายตัวตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้าน SMEs OTOP ขึ้น หรือการผลิตของแฮนด์เมดต่าง ๆ ได้เท่านั้น

4) ก่อให้เกิดความยั่งยืน มีความพอเพียงและสามารถขยายผลผลิตได้ในขอบเขตที่บริหารจัดการได้ตามขีดความสามารถของตนเอง ไม่เกิดหนี้สิน

นอกจากนั้น ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ต้องทำตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และใช้กรอบจากความคิดของผู้นำแต่ละกระทรวง โดยจะต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนอย่างเต็มที่ ทั้งในเรื่องของงบประมาณ, การจัดหาแหล่งน้ำ การจัดทำแผนแม่บทให้เกิดผลทางการปฏิบัติ

5. ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของทหารในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบในการดำเนินการโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ในอนาคตนั้น จากการศึกษาพบว่า

บทบาทของทหารในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบในการดำเนินการโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรจะเน้นในเรื่องของการพัฒนาคนทางด้านการศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำในท้องถิ่นต่าง ๆ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด นอกจากนี้ ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และสามารถบูรณาการงานพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ของท้องถิ่น โดยจะต้องใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานหรือเครื่องมือหลักในการพัฒนา ด้วยการใช้ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของทหารในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบในการดำเนินการโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกประการก็คือ

1) ผู้นำจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Culture Change) คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามเงื่อนไขของวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมบางอย่างที่ยังล้าสมัยอยู่ แต่ยังคงรักษาระดับของการอนุรักษ์เอาไว้

2) เน้นการใช้ปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางด้านต่าง ๆ มาทำการฝึกอบรมถ่ายทอดทักษะอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนเองมีอยู่ให้แก่เยาวชนในหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาทางวัฒนธรรม

3) ใช้ความรู้แบบสหวิทยาการ เพื่อแสดงให้เห็นว่าสังคมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้จากตำนานทางวัฒนธรรมที่เรามีอยู่ และสุดท้าย ความยั่งยืนก็จะเกิดขึ้นได้ในที่สุด

นอกจากนั้น ยังพบว่า บทบาทของทหารในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริโดยใช้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนที่ดีที่สุดก็คือ

1) เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วจะต้องไม่ทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยผู้นำจะต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างรัดกุม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2) จะต้องทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นตนเองขึ้นมาให้ได้ตลอดจนจะต้องตอบสนองความต้องการของสังคมตามหลัก CSR (Corporate-Social-Responsibility) เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

7.1.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.9 ที่เหลือเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.1 ส่วนอายุ จะอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมา ได้แก่ อายุตั้งแต่ 30 ปีลงมา คิดเป็นร้อยละ 32.9 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.8 และอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.8 ตามลำดับ

ด้านการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาได้แก่ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 27.5 ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.3 และ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.1 ตามลำดับ

ด้านตำแหน่ง/ความรับผิดชอบในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับล่าง คิดเป็นร้อยละ 76.5 รองลงมาได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ/ผู้ประสานงาน คิดเป็นร้อยละ 16.4 และผู้บริหารระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 7.0 ตามลำดับ

ด้านจำนวนของผู้ร่วมงานในความรับผิดชอบ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีผู้ร่วมงานในความรับผิดชอบ 1-5 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาได้แก่ 6-10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8, 16 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.5 และ 11-15 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ตามลำดับ

ด้านประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาได้แก่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.6, 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.7 และ 11 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.7 ตามลำดับ

ด้านรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 บาท ลงมา คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาได้แก่ 10,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.9, 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.9 และ ระดับรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

ด้านองค์ความรู้ต่าง ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีองค์ความรู้/ประสบการณ์เรื่องภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม คิดเป็นร้อยละ 85.4 ไม่มีองค์ความรู้/ประสบการณ์เรื่องยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 83.8 และไม่มีองค์ความรู้/ประสบการณ์เรื่องการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ 84.6

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.9 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42.0 ส่วนใหญ่มีตำแหน่ง/ความรับผิดชอบในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริเป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับล่าง คิดเป็นร้อยละ 76.5 มีผู้ร่วมงานในความรับผิดชอบ 1-5 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานที่

เกี่ยวข้องกับโครงการ คิดเป็นร้อยละ 48.0 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 บาท ลงมา คิดเป็นร้อยละ 61.5 และส่วนใหญ่ไม่มีไม่มียังคงความรู้/ประสบการณ์ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม, ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน

2. แนวคิดและทัศนะโดยภาพรวม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อแนวคิดและทัศนะอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากในทุกด้าน และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวคิดและทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริน่าเป็นอันดับแรก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 รองลงมาคือ แนวคิดและทัศนะต่อยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริน่ามีค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 และแนวคิดและทัศนะต่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริน่าเป็นลำดับสุดท้าย มีค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสนใจในประเด็นของภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนเป็นลำดับสุดท้าย

3. แนวคิดและทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริน่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดและทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริน่า โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริน่า พบว่า มีประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับที่เห็นด้วยมากที่สุดอยู่ 1 ประเด็น และระดับที่เห็นด้วยมาก 17 ประเด็น โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือประเด็นที่ว่า ผู้นำหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถรอบด้านกล้าตัดสินใจ โดยเฉพาะในด้านการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.32 ซึ่งสอดคล้องกับที่ฟิลเดอร์ (Fiedler, 1967, p. 8) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ริเริ่มหรือส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้นำที่สนับสนุนส่งเสริมให้มีการสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มดำเนินไปด้วยดี รวมทั้งยังสอดคล้องกับแนวความคิดของ นิโกร (Nigro, 1970, p. 222) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การมีอิทธิพลเหนือการกระทำของผู้อื่น คุณภาพหรือคุณค่าของผู้นำอยู่ที่ว่าสามารถตัดสินใจได้ว่า จะต้องทำอะไรและสามารถชักนำให้ผู้อื่นช่วยทำงานให้

สำเร็จลุล่วงไปดังที่ได้ตั้งใจ และสอดคล้องกับแนวความคิดของ รั้งสรรค์ ประเสริฐศรี (2551, หน้า 11) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำ เป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม กล้าตัดสินใจ ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.1.1 (หน้า 164-175) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึง 26 ท่าน ได้แก่ นายเฉลิมศักดิ์ สุรนันทน์, นายสรารุช แซ่เตี่ยว, นายธัญ กาญจน์วัฒนานนท์, นายสมชัย ทพะตันติ, นายฤทธิไกร อุดมเวช, ดร. วิวัฒน์ แดงสุภา, นายสายเมือง วิริยศิริ, นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ, พลเอก พิเชษฐ วิสัยจร, นางประทานพร โสภากิจต์วัฒน์, นายชูเกียรติ มุทธากาญจน์, นางสาววรรณิ คำมัน, พลโท ชำนิ รักเรือง, นางนิตยา ชีวะพฤกษ์, พลเอก ยงยุทธ บุญยะวัน, นางสาวสมพิศ บุตรสาระ, นายชาติรี ดิเรกศรี, พลตำรวจโท เรืองศักดิ์ จริตเอก, พลอากาศโท วรฉัตร ธารีฉัตร, พลเรือโท ชัยวัฒน์ ศรีอักษรินทร์, ดร. ฐิติญา เปี่ยมพงศ์สานต์, นางวารุณี สุริยะ, ศาสตราจารย์ ดร. กำพล อดุลย์วิทย์, พิพัฒพงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา, นางวรรณภา ตั้งบรรยงค์ และนายดนุชา สินธวานนท์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ผู้ที่มีภาวะผู้นำที่ดีจะต้องเปิดกว้างในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีการตัดสินใจที่ฉับไว ในการแก้ไขปัญหา โดยใช้สติปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ และมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ รวมทั้ง จะต้องมีการประเมินความรู้ความสามารถมากเป็นพิเศษ และมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ในการช่วยเหลือ ประเทศชาติอย่างเต็มที่

และประเด็นที่เป็นอันดับรองลงมาคือ ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม ของโครงการพัฒนาตามพระราชดำรินในทุกภาค ล้วนจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งสิ้น ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 4.19 ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2544, หน้า 35) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ มีความหมายมากกว่าการมีทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญ แต่ความสำคัญอยู่ที่ผู้นั้นมีคุณลักษณะพิเศษส่วนตัวที่ไม่อาจมองเห็นแต่ทรงพลังมาก เช่น คุณลักษณะในเรื่องของความมุ่งมั่นกระตือรือร้น (Enthusiasm) ความสัตย์ซื่อถือคุณธรรมยึดมั่นในหลักการ (Integrity) ความกล้าหาญ (Courage) และความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility) และสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุวิระ ทรงเมตตา (2541, หน้า 25-26) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำที่จะต้องมีความจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการให้ความเป็นธรรมและใช้ระบบคุณธรรมในการปกครองบังคับบัญชา ร่วมปฏิบัติงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างจริงจังไม่หลอกใช้งาน มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา จะต้องทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความไว้วางใจ น่าเชื่อถือและเลื่อมใส รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.3.3 (หน้า 232-235) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ 5 ท่าน ได้แก่ นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ พลเอก พิเชษฐ วิสัยจร นางประทานพร โสภากิจต์วัฒน์ พลเรือโท ชัยวัฒน์ ศรีอักษรินทร์

และนางสาวสมพิศ บุตรสาระ ที่เห็นว่า ผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จะต้องใช้หลักทศพิธราชธรรม โดยเฉพาะความอดทนอดกลั้นและความอ่อนน้อมถ่อมตน ในการทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นในการที่จะทำตามแผนงานหรือยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งใช้หลักทศพิธราชธรรมในส่วนของคำว่า ธรรม ซึ่งในหลวงทรงพระราชทานแนวพระราชดำริเอาไว้ว่า ธรรม คือ การศึกษาจากธรรมชาติ และการใช้ธรรมชาติในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเมื่อนายยุทธศาสตร์ดังกล่าวมาปฏิบัติแล้วจะไม่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจะทำให้สังคมเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนได้โดยแท้จริง ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม เพราะจะทำให้ไปถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวนั่นเอง

4. แนวคิดและทัศนคติต่อยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดและทัศนคติต่อยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทัศนคติต่อยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ พบว่า มีประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากอยู่ 17 ประเด็น และระดับที่เห็นด้วยปานกลาง 1 ประเด็น โดยประเด็นที่ว่า เจ้าหน้าที่โครงการจะต้องเป็นผู้นำในการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาเพื่อรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ 4.18 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.1.3 (หน้า 184-189) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึง 15 ท่าน ได้แก่ นายสรารุช แซ่เตี๋ยว, ดร. วิวัฒน์ แดงสุภา, นายสายเมือง วิริยศิริ, นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ, พลเอก พิเชษฐ วิสัยจร, นางนิตชา ชีวะพฤษฯ, พลเอก ยงยุทธ บุญยะวัน, พลอากาศโท วรฉัตร ธารีฉัตร, พลเรือโท ชัยวัฒน์ ศรีอักษรินทร์, นางสาวสมพิศ บุตรสาระ, ท่านผู้หญิง เพ็ญศรี วัชรวิทย์, ศาสตราจารย์ ดร. กำพล อดุลย์วิทย์, พิพัฒพงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา, นางวรรณภา ตั้งบรรยงค์ และนายสมภัส สุตเกียรติกุล ที่เห็นว่า ผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม ของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.2.2 (หน้า 203-212) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึง 17 ท่าน ได้แก่ นายเฉลิมศักดิ์ สุรนันทน์, นายสรารุช แซ่เตี๋ยว, นายธัญ กาญจน์วัฒนานนท์, นายสมชัย ทหะตันติ, พันเอก ดร. อธิวัฒน์ นันทขว้าง, พลตรี สุรสิทธิ์ ถนัดทาง, พลเอก วันชัย เรืองตระกูล, นางสาวสมพิศ บุตรสาระ, พันเอก การุณ ขุนสูงเนิน, พลตำรวจโท เรืองศักดิ์ จริตเอก, พลอากาศโท วรฉัตร ธารีฉัตร, พลเรือโท ชัยวัฒน์ ศรีอักษรินทร์, ศาสตราจารย์ ดร. กำพล อดุลย์วิทย์, พิพัฒพงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา, นางวรรณภา ตั้งบรรยงค์, นายคณูชา

สินธวานนท์ และนายสรภัส สุตเธียรกุล ที่เห็นว่า ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จะต้องเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอันถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ส่วนอันดับรองลงมาคือ ประเด็น ในอนาคต โครงการพัฒนาตามพระราชดำริจะต้องใช้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีความรอบคอบในการดำเนินการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.15 ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เมธี ครองแก้ว (Medhi Krongkaew, 2003, p. 1) ที่เห็นว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และสอดคล้องกับแนวความคิดของ เฉลิมพร พิรุฬห์สาส์น (2554, หน้า 1-2) ที่กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักอยู่ 3 ประการ คือ การเดินทางสายกลาง ความรอบรู้และความเข้าใจ รวมไปถึงความยืดหยุ่นต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นเมื่อปัจจัยทั้งภายในและภายนอกเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.2.1 (หน้า 190-203) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึง 26 ท่าน ได้แก่ นายสรารุช แซ่เตี๋ยว, นายธัญ กาญจนวิฒนานนท์, นายสมชัย หทยะตันติ, นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด, ดร. วิวัฒน์ แดงสุภา, นายสายเมือง วิริยศิริ, นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ, พลเอก พิเชษฐ วิสัยจร, พันเอก ดร. ธีรพันธ์ นันทขว้าง, พลเอก วันชัย เรืองตระกูล, นางประทานพร ไสภกิจดต์วิฒนะ, นายชูเกียรติ มุทธากาญจน์, นางสุวรรณี คำมั่น, พลโท ชำนิ รักเรือง, นางนิตธา ชีวะพุกฤษ, นางสาวสมพิศ บุตรสาระ, นายชาติตรี ดิเรกศรี, พลตำรวจโท เรืองศักดิ์ จริตเอก, นางสาวกาญจน์ชนิษฐา เอกแสงศรี, คุณหญิง อรุณี ปรีวัตธรรม, ท่านผู้หญิง เพ็ญศรี วัชโรทัย, นางวารุณี สุริยะ, ศาสตราจารย์ ดร. กำพล อดุลย์วิทย์, พิพัฒพงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา, นายดนุชา สินธวานนท์ และนายสรภัส สุตเธียรกุล ที่เห็นว่า ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จะต้องเน้นในเรื่องของความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยจะต้องอาศัยความรู้ ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม

5. แนวคิดและทัศนะต่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดและทัศนะต่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ นั้น ภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทิศทางการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ พบว่า มีประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุดอยู่ 2 ประเด็น ระดับที่เห็นด้วยมาก 14 ประเด็น และระดับที่เห็นด้วยปานกลาง 4 ประเด็น โดยมีประเด็นที่ว่า การที่เราจะสามารถทำให้สภาพพื้นที่ป่าบริเวณโครงการพัฒนาตามพระราชดำริเกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืนนั้น ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันดูแลรักษาป่าไม้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนตลอดไปในอนาคต เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.23 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานบรินต์ท์แลนด์ (Brundtland Report) โดย The World Commission on Environment and Development (สรยุทธ จันทสุข, 2549, หน้า 1) ที่ได้เสนอให้มนุษย์คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติบนโลก โดยใช้การพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้ระบบนิเวศเสียสมดุล ดังนั้น การอนุรักษ์และป้องกันการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงต้องมีลักษณะการพัฒนาแบบบูรณาการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังสอดคล้องกับแนวความคิดของ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม (2550, หน้า 112) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ นโยบายที่สนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน โดยไม่ต้องทำลายทรัพยากรซึ่งจะเป็นที่ต้องการในอนาคต และสอดคล้องกับแนวความคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (2552, หน้า 63-219) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่เป็นแบบบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่าองค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือ มีดุลยภาพ (Balanced) เช่น การเอาภารกิจในการคุ้มครองแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ มาบูรณาการเข้ากับภารกิจในการแก้ไขปัญหาบรรเทาปัญหาความยากจน หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือ “การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับเกณฑ์ของธรรมชาติ” นั่นเอง ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.3.3 (หน้า 232-235) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึง 5 ท่าน ได้แก่ นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ พลเอก พิเชษฐ วิสัยจร นางประทานพร โสภากิจต์วัฒน์ พลเรือโท ชัยวัฒน์ ศรีอักษรินทร์ และนางสาวสมพิศ บุตรสาระ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาในพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ในเรื่องของการใช้หลักธรรมาภิบาลจากธรรมชาติ การไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

และประเด็นที่เป็นอันดับรองลงมาคือ การพัฒนาสังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริในทุกภาคแบบองค์รวม ล้วนแล้วแต่จะต้องเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไปด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 4.22 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพึ่งตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบท (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551, หน้า 99-107) ที่เห็นว่า การพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน เป็นการพึ่งตนเองและการพัฒนา

อย่างมีความสัมพันธ์กันในองค์ประกอบทั้ง 5 คือ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร คน และสังคม วัฒนธรรม และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.3.2 (หน้า 225-232) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึง 12 ท่าน ได้แก่ นายเฉลิมศักดิ์ สุรนันท์, นายธัญ กาญจน์วัฒนานนท์, นายสมชัย หทยะตันติ, ดร. วิวัฒน์ แดงสุภา, พันเอก ดร. ธีรนนท์ นันทขว้าง, พลตรี สุรสิทธิ์ ถนัดทาง, พันเอก การุณ ชุนสูงเนิน, นางวารุณี สุริยะ, นายพิพัฒพงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา, นางสาวสมพิศ บุตรสาระ, นายคนุชา สีนธวานนท์ และนายสรภัส สุตเธียรกุล ที่เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและ ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาในพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วย รับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนในเรื่องของการสร้างเอกลักษณ์ ของความเป็นไทยด้วยการผสมผสานการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจเข้ากับการพัฒนาทางวัฒนธรรม

6. แนวคิดและทัศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ กับ การพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดและทัศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่าง ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ กับการพัฒนาสังคมแบบ องค์รวมอย่างยั่งยืน นั้น ภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยมี ค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทัศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่าง ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริกับการพัฒนาสังคมแบบ องค์รวมอย่างยั่งยืน พบว่า มีประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุดอยู่ 1 ประเด็น ระดับที่เห็นด้วยมาก 12 ประเด็น และระดับที่เห็นด้วยปานกลาง 2 ประเด็น โดยประเด็นที่ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือประเด็นที่ว่า การพัฒนางานอาชีพให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่าง หลากหลายสาขาและเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้อย่างครบวงจรในอนาคต ถือเป็นยุทธศาสตร์ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ในการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เกิด ความยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.21 ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2549, หน้า 80) ที่เห็นว่า เป้าหมายของการพัฒนาที่ ยั่งยืนก็คือ การทำให้คนพัฒนาเพื่อเป็นคนเจริญ หมายถึง ให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพอย่างใด อย่างหนึ่งเพื่อเลี้ยงตัวเอง มีความรู้ความชำนาญอื่นที่ดำรงในการดำรงชีวิตในสังคม และยังคงสอดคล้อง กับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.3.1 (หน้า 213-224) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึง 19 ท่าน ได้แก่ นายสราวุธ แซ่เตี๋ยว, นายสมชัย หทยะตันติ, นางสาวสมพิศ บุตรสาระ, ดร. วิวัฒน์ แดงสุภา, นายสายเมือง วิริยศิริ, นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ, พลเอก พิเชษฐ วิสัยจร, พันเอก ดร. ธีรนนท์ นันทขว้าง, พลเอก วันชัย เรืองตระกูล, นายชูเกียรติ มุทธากาญจน์, นางสุวรรณี คำมั่น, นางนิตชา

ชีวะพฤกษ์, นายชาติรี ดิเรกศรี, พลอากาศโท วรฉัตร ธารีฉัตร, ดร. รัฐญา เปี่ยมพงศ์สานต์, นางสาวกาญจน์ชนิษฐา เอกแสงศรี, ท่านผู้หญิง เพ็ญศรี วัชรโรทัย, นางวรรณภา ตั้งบรรยงค์ และ นายอนุชา สินธวานนท์ ที่เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาในพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนในเรื่องของการที่ผู้นำจะต้องศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจ และนำความรู้นั้นไปใช้ในการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนอย่างจริงจัง

และประเด็นที่เป็นอันดับรองลงมา ซึ่งมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก คือ ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ในเรื่องของการนำความรู้ที่ได้รับการศึกษาแล้วไปถ่ายทอดให้แก่ประชาชนในพื้นที่ต่อไปในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 4.19 ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เมธี ครองแก้ว (Medhi Krongkaew, 2003, p. 1) ที่เห็นว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และสอดคล้องกับแนวความคิดของ เฉลิมพร พิรุฬห์สาส์น (2554, หน้า 1-2) ที่กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักอยู่ 3 ประการ คือ การเดินทางสายกลาง ความรอบรู้และความเข้าใจ รวมไปถึงความยืดหยุ่นต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นเมื่อปัจจัยทั้งภายนอกและภายในเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปริมาณในบทที่ 5 ข้อ 5.5.1 (หน้า 251-255) ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึง 8 ท่าน ได้แก่ นายธัญ กาญจน์วัฒนานนท์, ดร. วิวัฒน์ แดงสุภา, พลตรี สุรสิทธิ์ ถนัดทาง, พลเอก วันชัย เรืองตระกูล, นางสาวสมพิศ บุตรสาระ, พลเอก ยงยุทธ บุญยะวัน, พันเอก การุณ ขุนสูงเนิน และ พลตำรวจโท เรืองศักดิ์ จริตเอก ที่เห็นว่า บทบาทของทหารในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบในการดำเนินการโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาทางด้านการศึกษาเรียนรู้ และการนำความรู้ที่ได้รับการศึกษาแล้วนั้นไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

7.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและยุทธศาสตร์ในการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ

การพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนของผู้ที่ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่เหมาะสมในอนาคต มีดังนี้

1. ประเด็นที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่เหมาะสมในอนาคตนั้น จากการศึกษาพบว่า

การที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริจะมีภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมที่ดีได้นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยการเรียนรู้ในหลากหลายสาขาวิชาอย่างต่อเนื่องไม่มีวันสิ้นสุด มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง เปิดกว้างในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การคิดนอกกรอบเพื่อพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ที่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีการตัดสินใจที่ฉับไวในการแก้ไขปัญหา โดยใช้สติปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ โดยการปรับปรุงระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวมากขึ้น กระจายอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและฉับไวในการแก้ไขปัญหา มีการศึกษานอกเหนือไปจากระบบปกติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรงอยู่ตลอดเวลา ใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน และใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางสังคมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำรงชีวิต

นอกจากนั้น ผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จะต้องเป็นผู้ที่สามารถประสานงานและขอความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านต่างๆ ในการรวมตัวกันทำงานอย่างเป็นกลุ่มก้อน มีความสัมพันธ์กับภาคส่วนต่าง ๆ เป็นอย่างดี เน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยใช้ความสุภาพอ่อนโยน ความยุติธรรมเที่ยงตรง ความซื่อสัตย์ สุจริต การเสียสละ การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ถูกต้องดีงาม ตามแนวทางที่สังคมมีความคิดความเชื่อและความศรัทธาในตัวผู้นำ ในการการปลูกฝังความมีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในจิตใจของสมาชิกในโครงการ ให้เกิดความสามัคคีพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางด้านแนวความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติตน รวมทั้งผู้นำจะต้องมีความสามารถในการคลี่คลายสถานการณ์อันยุ่งยากซับซ้อนวุ่นวายได้อย่างรวดเร็วทันท่วงที โดยอาศัยความเป็นคนช่างสังเกต คอยติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

ในส่วนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริในความรับผิดชอบของกองทัพบกทั้ง 4 โครงการที่ใช้ในการวิจัย สามารถสรุปภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมของแต่ละโครงการได้ ดังนี้

1) โครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสภาพพื้นที่ทุรกันดาร รวมทั้งราษฎรยังขาดผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม

ในการประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนั้นการที่ประชาชนส่วนใหญ่นิยมการปลูกฝิ่นเพื่อยังชีพ ทำให้ในพื้นที่ดังกล่าวเกิดความทุกข์ทรมาน ไม่สามารถใช้ภาวะผู้นำในการพลิกฟื้นพื้นที่ดังกล่าวให้กลับมามีชีวิตชีวาได้ กองทัพบก พร้อมด้วยผู้นำจากทุกภาคส่วน ทั้งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ จึงได้น้อมเกล้าฯ รับกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอนขึ้น และเริ่มเข้าดำเนินการพัฒนาตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา เพื่อใช้เป็นโครงการต้นแบบในการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ได้รับบริการขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีความรักและหวงแหนในผืนแผ่นดินไทย ลดการปลูกพืชเสพติดโดยสนับสนุนการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์อื่นทดแทน รวมทั้งเพื่อเป็นการรักษาสภาพป่าที่สมบูรณ์ให้คงอยู่ต่อไป

2) โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริไว้ ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นคณะทำงานได้ยึดถือต้นแบบการพัฒนาจากแนวพระราชดำริ โดยมุ่งเน้นในการอนุรักษ์พื้นที่และฟื้นฟูสภาพป่า ให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า โดยเฉพาะช้างป่า และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้คนกับช้างอยู่ร่วมกันได้ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อแผ่นดินได้อย่างยั่งยืนสืบไป จึงทำให้ผู้นำจากหน่วยงานหลายฝ่ายได้ร่วมกันแต่งตั้งคณะทำงานโครงการประกอบด้วย 4 คณะทำงาน คือ คณะทำงานด้านการประสานงานโครงการ คณะทำงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ คณะทำงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และคณะทำงานด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ

3) ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ทำอย่างเก็บน้ำลำปลายมาศ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกิดขึ้นจากการที่มีราษฎรจากหลายท้องถื่นบุกรุกเขตป่าไม้ในพื้นที่รอยต่ออำเภอเสิงสาง และอำเภอครบุรี ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เข้าหากถางปลูกพืชไร่ กลายเป็นชุมชนจำนวนมากกระจัดกระจายอยู่อาศัยและทำกินอย่างไม่มีระบบ ขาดผู้นำในการปกป้องรักษาและพัฒนาพื้นที่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นแหล่งเสาะแสวงหาผลประโยชน์ของนายทุนอิทธิพล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงพระราชทานแนวทางพระราชดำริให้กรมชลประทานประสานงานอย่างใกล้ชิดกับกองทัพบก ทำการก่อสร้างฝายทดน้ำห้วยหินท้องที่ตำบลโนนสมบูรณ์ เพื่อให้ราษฎรได้ใช้สอยในระยะเริ่มต้น ก่อนที่จะดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองมะนาว อ่างเก็บน้ำลำนางรอง และอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศขึ้นเพื่อให้สามารถจัดสรรน้ำให้แก่ราษฎรใช้สอยทำการเกษตรได้โดยสมบูรณ์ในระยะต่อมา หลังจากนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติอนุมัติให้กองทัพบกภาคที่ 2 เป็นผู้นำในการเข้าดำเนินการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่รอยต่ออำเภอเสิงสาง และอำเภอครบุรี โดยจัดสรรงบประมาณเป็นโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควบคุมการใช้เครื่องมือทางการทหาร และจัดทำแผนผสมผสาน

เบ็ดเสร็จสมบูรณ์แบบ โดยให้ส่วนราชการต่าง ๆ เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายภายใต้แผนงานเดียวกัน สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

4) โครงการศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาทัศนวิทยาราชินีเวศน์ เกิดขึ้นจากการที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเยี่ยมราษฎร ในพื้นที่ชนบทต่าง ๆ ในพื้นที่ภาคใต้ ทรงพบปัญหาความยากจน และการประกอบอาชีพของราษฎร ในพื้นที่ต่าง ๆ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้ดำเนินการเป็น โครงการส่วนพระองค์ ในการฝึกอบรมด้านเครื่องปั้นดินเผา เพื่อเป็นอาชีพเสริมแก่ราษฎรทางภาคใต้ และมีผู้นำจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ หลายหน่วยเข้าร่วมดำเนินการเพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณ โดยกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่มา เป็นวิทยากรฝึกอบรมการทำเครื่องปั้นดินเผาให้แก่ราษฎรในพื้นที่ ซึ่งมีผู้เข้ารับการอบรมรุ่นแรกเป็น จำนวน 32 คน ซึ่งในการฝึกอบรมในแต่ละปี ทางกรมวิทยาศาสตร์บริการจะเน้นในเรื่องของหลักการ ทำเครื่องปั้นดินเผา จนถึงปัจจุบัน กองศิลปาชีพ สำนักพระราชเลขาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ โครงการศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผา ได้ให้ศูนย์ศิลปาชีพพระตำหนักทัศนวิทยาราชินีเวศน์ แบ่งการทำงาน และฝึกงานของโครงการออกเป็นแผนกต่าง ๆ จำนวน 9 แผนก คือ แผนกวัตถุติบและเครื่องจักร แผนกเตาเผา แผนกเคลือบ แผนกขึ้นรูปโดยแป้นหมุน แผนกเขียนลวดลาย แผนกปั้นอิสระ แผนก ทำแม่แบบ แผนกตกแต่ง และแผนกหล่อเนื้อสลิป

2. ประเด็นที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตาม พระราชดำริที่เหมาะสมในอนาคตนั้น จากการศึกษาพบว่า

ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่ เหมาะสมในอนาคตนั้น จะต้องมีการวางแผนการสร้างความรู้ใหม่ให้เกิดพื้นฐานที่ดีในทุก ๆ ด้าน มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคมให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมจับต้องได้ วัดได้ โดยอาศัยภูมิปัญญาและความรู้ที่ได้มาจากการฝึกฝนจนชำนาญ การทำงานแบบมืออาชีพ จริงจัง และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านนั้น ๆ นอกจากนั้น จะต้องใช้ความรอบคอบ ความอดทน ความเพียร ความมีสติปัญญา และความซื่อสัตย์สุจริต ในการวางแผนและตัดสินใจกระทำการต่าง ๆ เพื่อให้สัมพันธ์กับสภาพการดำรงชีวิตในสังคมทุนนิยมยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน รวมทั้งจะต้องมี การสร้างเครือข่ายในการลงทุนทางเศรษฐกิจร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ โดยเน้นในเรื่องของการเป็น นักลงทุนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ค้ำกำไรเกินควร นำผลประโยชน์ที่ได้รับหมุนเวียนกลับมาสู่ สังคม

ในเรื่องของการแสดงให้เห็นถึงความทันสมัย/นำสมัยของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั้น ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริที่สำคัญ อีกประการ คือ

การที่เราจะต้องก้าวให้ทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์นี้ให้ได้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไว้ด้วย โดยการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของโครงการตามพระราชดำริเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นของพื้นที่นั้น ๆ แต่จะต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ ของท้องถิ่น (ภูมิสังคม) มีความเคารพนับถือ เอาใจใส่ และเห็นคุณค่าของการรักษาธำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของไทย โดยอาจใช้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ผสมผสานการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาทางวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะต้องอาศัยการประยุกต์ใช้หลักของความเป็นอยู่อย่างพอเพียงตามวิถีไทยให้เข้ากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนทั้งภาครัฐและเอกชนในการนำเสนอตัวอย่างของผู้ที่ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วประสบความสำเร็จมาเผยแพร่ นอกจากนี้ เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ สังคมจะต้องมีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ดี ซึ่งเกิดได้จากความหวงแหนและคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติของคนในสังคม โดยจะต้องมีการบริหารจัดการในการนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ให้คุ้มค่าและยั่งยืนที่สุด

ในส่วนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริในความรับผิดชอบของกองทัพบก ทั้ง 4 โครงการ ที่ใช้ในการวิจัย สามารถสรุปยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละโครงการได้ดังนี้

1) โครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการเข้าไปส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้กับราษฎร และทรงเน้นให้หน่วยงานที่มีผลการดำเนินงานหรือผลการวิจัยอยู่แล้ว นำผลการทดลองนั้นเข้าไปส่งเสริมให้กับราษฎรได้เลยโดยไม่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยอีก เพื่อให้ราษฎรได้รับประโยชน์และได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ตลอดจนแต่งตั้งคณะทำงานในศูนย์ต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดแผนแม่บท และจัดทำโครงการ รวมทั้งกิจกรรมรองรับการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ตลอดไป และเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นตามแนวชายแดน โดยใช้กำลังประชาชนมีส่วนร่วมกับหน่วยทหารและทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจากแนวพระราชดำริดังกล่าว จึงทำให้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเป้าหมายในการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงระบบชลประทาน การพัฒนาป่าไม้ การขยายพันธุ์และอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า การจัดสรรที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และจัดหมู่บ้านให้แก่ราษฎร การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์

และการประมง การพัฒนาระบบสหกรณ์พื้นฐาน กลุ่มออมทรัพย์ และธนาคารข้าว การพัฒนาและส่งเสริมงานศิลปาชีพ การพัฒนาด้านการศึกษา โรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นหลัก

2. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ยุทธศาสตร์ของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และด้านมวลชนสัมพันธ์ โดยมี ร.11 พัน.3 รบ. เป็นหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติ และเป็นผู้ประสานงานให้หน่วยงานฝ่ายพลเรือน และภาคเอกชนร่วมกันดำเนินการแบบบูรณาการ

3) ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เชื่อกันกักเก็บน้ำลำปลายมาศอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการชลประทานขนาดกลาง สามารถกักเก็บน้ำได้ 98 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นการควบคุมปริมาณน้ำบริเวณต้นน้ำลำปลายมาศ อันเป็นลุ่มน้ำสาขาหลักที่สำคัญสาขาหนึ่งของกลุ่มลุ่มน้ำมูลในการที่จะหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่อำเภอประจำ อำเภอหนองกี่ อำเภอหนองหงส์ อำเภอเมือง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ และอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา รวมทั้ง การส่งเสริมการใช้ น้ำ โดยดำเนินการจัดทำเป็นโครงการพัฒนาที่ผสมผสานกันอย่างสมบูรณ์แบบ สามารถใช้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการประสานงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายภายใต้แผนงานเดียวกันได้อย่างลงตัว ซึ่งยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์การพัฒนาพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ในการจัดตั้งโครงการหมู่บ้านป่าไม้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและการประมง ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพทุกสาขา ยุทธศาสตร์การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาสาธารณประโยชน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาร่างกายและจิตใจ

4) โครงการศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาที่ภษณราชนิเวศน์ การดำเนินงานของโครงการศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาที่ภษณราชนิเวศน์ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินงานตามโครงการโดยมีวัตถุประสงค์หลักของโครงการคือ ส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่ได้มีโอกาสประกอบอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้เพียงพอกับความเป็นอยู่ตามสมควรแก่อัตภาพ รวมทั้ง สามารถนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ให้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าซึ่งแนวทางดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการ จะใช้วิธีการแบ่งมอบความรับผิดชอบในการทำงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยกระจายความรับผิดชอบและอำนาจในการตัดสินใจไปยังคณะกรรมการดำเนินงานโครงการในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ ฝ่ายสนับสนุน ฝ่ายผลิต ฝ่ายการตลาด และฝ่ายการเงิน

3. ประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาในพระราชดำริกับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมในอนาคตนั้น จากการศึกษาพบว่า

การใช้ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาในพระราชดำริ ในการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมในอนาคตนั้น ผู้นำต้องมีความสำนึกรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงการปกป้องหวงแหนโบราณสถานและโบราณวัตถุอันทรงคุณค่าในสังคมของตนเอง การสงวนรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาทางทั้งเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจะต้องให้ความสำคัญกับการทำ CSR (Corporate Social Responsibility) เพื่อสร้างค่านิยมในการบริโภคอย่างสมดุลย์ให้แก่เยาวชนได้นำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นคุณค่าที่ถูกฝังอยู่ในตัวตน และเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนถาวร และก้าวทันต่อกระแสทุนนิยมของโลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันได้อย่างมั่นคง

นอกจากนั้น การที่ผู้นำจะสามารถใช้ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและนำยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาสังคมแบบองค์รวมได้อย่างยั่งยืนนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำความรู้ที่ได้รับการศึกษาแล้วนั้นไปอธิบายถ่ายทอดหรือให้ความรู้แก่ผู้อื่นจนกระทั่งสามารถปฏิบัติตามและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง สามารถใช้แนวทางของความพอเพียงซึ่งไม่ได้คำนึงถึงผลกำไรเป็นหลัก แต่คำนึงถึงความสุข ความสงบ และความเอื้ออาทรต่อกัน ในการรักษาประคับประคองสังคมไว้ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงสง่างาม เพื่อให้สังคมของตนเองซึ่งแม้จะเป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีขนาดเล็กแต่ก็มีประสิทธิภาพสามารถปรับตัวและยืดหยุ่นจนกระทั่งสามารถต้านทานวิกฤติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระแสทุนนิยมในยุคปัจจุบันหรือในอนาคตได้อย่างแข็งแกร่ง มีภูมิคุ้มกันจากภัยคุกคามต่าง ๆ ทั้งจากวิกฤติทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางสังคม พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี เป็นสังคมพึ่งตนเองอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งสามารถขยายผลและต่อยอดความสงบสุขสู่สังคมอื่น ๆ ได้อีกด้วย

ในส่วนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริในความรับผิดชอบของกองทัพบก ทั้ง 4 โครงการที่ใช้ในการวิจัย สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาในพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบกับการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนได้ ดังนี้

1. โครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน หากสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านของโครงการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างจริงจังแล้ว ย่อมส่งผลทำให้

สามารถขยายผลการพัฒนาจากโครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งถือเป็น “ฐานการพัฒนา” ไปสู่ราษฎรในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมถึงขยายผลการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดังนี้

1) ก่อให้เกิดการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษสาขาต่าง ๆ ให้แก่ราษฎรในเขตท้องถิ่นที่ตั้งศูนย์ โดยการฝึกอบรมให้ราษฎรมีความรู้ด้านการทอผ้า การจักสาน และการฝีมือต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

2) ทำให้ราษฎรได้รับเทคนิคในการผลิตพืชและสัตว์แบบใหม่ รวมถึงพันธุ์พืชและสัตว์แบบใหม่ ตลอดจนพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ จากศูนย์กลางการผลิตพืชและสัตว์

3) สามารถพัฒนาที่ดินทำกินของราษฎรชาวไทยภูเขาให้มีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำและสิ่งสาธารณูปโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต รวมถึงการจัดสรรที่ดินทำกินและอยู่อาศัยแก่ราษฎร

4) ทำให้ราษฎรชาวไทยภูเขายกเลิกการปลูกฝิ่นและหันมาเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชทดแทน

5) ป้องกันการบุกรุกทำลายป่าจากการทำไร่เลื่อนลอย และเพื่อสงวนป่าไม้ไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

6) พัฒนาทางด้านจิตใจของราษฎรให้มีความรักสามัคคีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความรักและหวงแหนในผืนแผ่นดินของตน

7) สนับสนุนให้ราษฎรได้รวมตัวกันในรูปแบบสถาบันเกษตรกร หรือหมู่บ้านสหกรณ์

2. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หากสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านของโครงการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างจริงจังแล้ว ย่อมส่งผลทำให้สามารถขยายผลการพัฒนาจากโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไปสู่ราษฎรในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมถึง ขยายผลการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นจากโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ ดังนี้

1) การอนุรักษ์พื้นที่และฟื้นฟูสภาพป่า ให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า โดยเฉพาะช้างป่า อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อแผ่นดินได้อย่างยั่งยืนสืบไป

2) ราษฎรในพื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอาชีพ การปลูกสับปะรดและพืชผลทางการเกษตรอื่น ๆ รวมทั้ง จากการเลี้ยงสัตว์ การประมง การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และการบริการนักท่องเที่ยว

3) สังคมในพื้นที่โครงการเกิดความมั่นคง ปราศจากภัยคุกคามทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งปราศจากยาเสพติดและแหล่งอบายมุข

4) การอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้ คงอยู่ตลอดไป ด้วยการส่งเสริมให้ราษฎรที่มีความรู้ความสามารถ ดำเนินการถ่ายทอดภูมิปัญญา ให้กับคนรุ่นหลัง จนกระทั่งสามารถทำให้สังคมเกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน และขยายผลสู่สังคมอื่น ๆ และประเทศชาติต่อไป

3. ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หากสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างจริงจังแล้ว ย่อมส่งผล ทำให้สามารถขยายผลการพัฒนาจากศูนย์การพัฒนาพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ไปสู่ราษฎรในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์ รวมถึงขยายผล การพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นจากศูนย์การพัฒนาพื้นที่ ท้ายอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดังนี้

1) สามารถใช้ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศเป็นแหล่ง บริการในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการยกระดับรายได้ โดยการช่วยเหลือราษฎรในลักษณะ ของการใช้ที่ดินและการใช้น้ำอย่างถูกวิธีได้อย่างยั่งยืน

2) ใช้เป็นศูนย์กลางในการศึกษาและสาธิตการประกอบอาชีพแบบครบวงจร ตั้งแต่การหาวัตถุดิบป้อนเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม ตลอดจนถึงการจำหน่ายออกสู่ท้องตลาด

3) ใช้เป็นศูนย์กลางด้านวิชาการในการฝึกสอนการประกอบอาชีพให้ เป็น ตัวอย่างแก่พื้นที่อื่น ๆ

4) สังคมในพื้นที่โครงการเกิดความมั่นคง ปราศจากภัยคุกคามทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งปราศจากยาเสพติดและแหล่งอบายมุข ตลอดจนเกิดการพัฒนาได้ อย่างยั่งยืน และขยายผลสู่สังคมอื่น ๆ และประเทศชาติต่อไป

4. โครงการศิลปอาชีพเครื่องปั้นดินเผาทักษิณราชนิเวศน์ จากการวางแผน การดำเนินงานโดยใช้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการแบ่งมอบความรับผิดชอบและ

กระจายอำนาจในการตัดสินใจในการทำงานไปยังคณะกรรมการดำเนินงานโครงการในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการของโครงการได้อย่างแท้จริง จะเห็นได้ว่า หากโครงการสามารถดำเนินงานโดยใช้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างจริงจังแล้ว ย่อมส่งผลทำให้สามารถขยายผลการพัฒนาจากโครงการศูนย์ศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาทัศนศึกษาชนวนิเวศน์ไปสู่ราษฎรในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนราธิวาส รวมถึงขยายผลการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นจากโครงการศูนย์ศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาทัศนศึกษาชนวนิเวศน์ได้ดังนี้

- 1) ทำให้ราษฎรในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้เพียงพอกับความเป็นอยู่ตามสมควรแก่สภาพ
- 2) ทำให้สามารถนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ให้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า
- 3) สามารถใช้ศูนย์ศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาทัศนศึกษาชนวนิเวศน์เป็นแหล่งบริการในการส่งเสริมการประกอบอาชีพและการยกระดับรายได้ รวมทั้ง ใช้เป็นศูนย์กลางในการศึกษาและสาธิตการประกอบอาชีพแบบครบวงจร ตั้งแต่การหาวัตถุดิบป้อนเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมตลอดจนถึงการจัดจำหน่ายออกสู่ท้องตลาด
- 4) ใช้เป็นศูนย์กลางด้านวิชาการในการฝึกสอนการประกอบอาชีพให้เป็นตัวอย่างแก่พื้นที่อื่น ๆ ในเรื่องของการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลัง และเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป

จากผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำลักษณะดังกล่าวมาผสมผสานกันแล้ว ทำให้มองเห็นภาพรวมของ “ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม และยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ตามโครงการพัฒนาในพระราชดำริ” ทั้งที่ผ่านมาในอดีต ปัจจุบัน และทำให้มองเห็นภาพในอนาคต ซึ่งพบว่าลักษณะที่ผ่านมาก่อนและปัจจุบัน มีลักษณะที่เป็นแบบ “ชุมชนพัฒนาแบบรวมศูนย์อยู่กับภาครัฐและวัง” (The State-Royal Centered Development Communities) ในขณะที่รูปแบบซึ่งเหมาะสมนั้นควรมีลักษณะของ “การก่อกำเนิดใหม่ของชุมชนแบบเป็นอิสระ มีอาชีพ และยึดตลาดเป็นศูนย์กลาง” (The More Independent Market-Professional Centered Outsprings) ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลงานวิจัยเป็นโมเดล (Model) และสามารถขยายความได้ ดังต่อไปนี้

From “The State-Royal Centered Development Communities” (จาก “ชุมชนพัฒนาแบบรวมศูนย์อยู่กับภาครัฐและวัง”)

S = Social Responsibility เป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ คือ การบริโภคที่ไม่เน้นวัตถุนิยม, ด้านสังคมคือการมีวิถีปฏิบัติที่ยึดหลักธรรมในเรื่องทางสายกลางมาเป็นหลัก ยึดในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ และด้านสิ่งแวดล้อมโดยการกระทำเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

T = Tranquility ความสมถะ สงบ เรียบง่าย

A = Army/Administrative ความสามารถของกองทัพในการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบและคุ้มค่า

T = Training การฝึกอบรม

E = Empathy/Ethic ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น/ความมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิต

R = Role Model การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

O = Outcome การคำนึงถึงผลลัพธ์และผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

Y = Young Generation การทำให้คนรุ่นใหม่สามารถปฏิบัติตามและสืบทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรอันล้ำค่าของสังคมไว้ได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

A = Achievement การเป็นสังคมที่มีวิถีปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจนทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นสังคมที่เข้มแข็งและเป็นตัวอย่างให้แก่สังคมอื่น ๆ ได้

L = Loyalty ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี

C = Courage ความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของ ยุคโลกาภิวัตน์

E = Evade การปลีกตัวจากสังคมภายนอกที่หลงอยู่ในกระแสทุนนิยมมาปฏิบัติตาม ตามแนวทางของความพอเพียง

N = Naturally/Neutrality ความเสมอภาค ความเป็นกลาง ความยุติธรรม

T = Transparency ความโปร่งใส ความสุจริต

E = Enshrine การปกป้องวัฒนธรรมท้องถิ่น

R = Relationship การประสานสัมพันธ์กัน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

E = Executive นักบริหาร เน้นการมีภาวะผู้นำ แบบมืออาชีพ

D = Devotion/Desire/Deftness การอุทิศตน ความมุ่งมั่นปรารถนา ความตั้งใจใน การทำงาน ความกระฉับกระเฉงฉับไวและตื่นตัวอยู่เสมอ

D = Durability ความคงทนถาวรยั่งยืน

E = Education/Experience การมีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ครอบคลุม

V = Vision ความมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เห็นคุณค่าของความพอเพียง พอดี พอประมาณ ไม่โลภ

E = Equality ความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาค ไม่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคม

L = Lean การที่ผู้นำสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิกในสังคมได้ รวมถึงการที่สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างพอเพียงโดยอาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

O = Occasion/Opportunity การเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียมกัน

P = Pride ความภาคภูมิใจในการคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง

M = Modesty/Military Support ความอ่อนน้อมถ่อมตน/การที่กองทัพให้การสนับสนุนสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ

E = Empathy ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจในความรู้สึกทุกข์ยากของผู้อื่น

N = Noteworthy to try hard การเอาใจใส่อย่างจริงจัง

T = Trust/Truth ความน่าเชื่อถือ/ความเลื่อมใส

C = Change ความสามารถในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของยุคโลกาภิวัตน์

O = Open minded การเปิดใจกว้าง การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

M = Moderation ความพอเหมาะพอดี พอประมาณ ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป

M = Meticulousness การผลิตสินค้าด้วยความประณีต พิถีพิถัน ละเอียดลออ

U = Understanding ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน

N = Need การบริโภคแต่พอดีตามความต้องการของร่างกายและความจำเป็นของแต่ละบุคคล

I = Integrity/Intellectual Mind ความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม/การมีจิตใจที่สูงส่งดีงาม

T = Tenacious การเน้นความยึดเหนี่ยวทางด้านวัฒนธรรม

I = Individual ความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

E = Enticites การให้ความรู้ความกระจ่าง

S = Security/Safety การสร้างความปลอดภัย การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ตนเองและสังคม

“The More Independent Market-Professional Centered Outsprings” (สู่ “การก่อกำเนิดใหม่” ของชุมชนแบบเป็นอิสระ มืออาชีพ และยึดตลาดเป็นศูนย์กลาง)

M = Modernity ความทันสมัย/นำสมัยของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

O = Omniscience ความรอบรู้ การเรียนรู้อย่างไม่มีความสิ้นสุด

R = Reengineering การปรับปรุงระบบการทำงานให้มีความรวดเร็วฉับไวขึ้น

E = Enthusiastic ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

I = Initiate/Ingenuity ความคิดสร้างสรรค์/ความเฉลียวฉลาดในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำรงชีวิต

N = New Knowledge-Based การสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดพื้นฐานที่ดีในทุก ๆ ด้าน

D = Dignity ความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นไทย

E = Empowerment Decision การกระจายอำนาจในการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและฉับไวในการแก้ไขปัญหา

P = Polite ความสุภาพอ่อนโยน

E = Ecology เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ สังคมจะต้องมีระบบนิเวศที่ดี

N = Networking การสร้างเครือข่าย

D = Disentanglement ความสามารถในการคลี่คลายสถานการณ์อันยุ่งยากวุ่นวาย

E = Experiential Learning การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงตลอดชีวิต

N = Nobility ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคม ที่มีความดีงาม มีจิตใจที่สูงส่งสง่างาม

T = Teamwork/Theme การทำงานเป็นทีม ความเป็นแกนสาร มีมติร่วมไปในทิศทางเดียวกัน

M = Maturity/Maintenance การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ยังคงสามารถรักษาร่างไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น

A = Accountability/Antique ความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม/การปกป้องหวงแหนโบราณสถานและโบราณวัตถุอันทรงคุณค่าในสังคมของตนเอง

R = Respect/Recognize ความเคารพนับถือ การเอาใจใส่ ความสำนึกยอมรับการเห็นคุณค่า

K = Knowledge ความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ภูมิปัญญา

E = Entrepreneur เป็นนักลงทุนที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ค้ำกำไรเกินควร นำผลประโยชน์ที่ได้รับหมุนเวียนกลับมาสู่สังคม

T = Tacit Knowledge ภูมิปัญญา ความรู้ที่ได้มาจากการฝึกฝนจนชำนาญ

P = Professional การทำงานแบบมืออาชีพ จริงจัง และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านนั้น ๆ

R = Recreate การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม

O = Objectification การทำสิ่งต่าง ๆ ให้เห็นเป็นรูปธรรม จับต้องได้ วัดได้

F = Faith ความศรัทธา ความเชื่อถือเลื่อมใส

E = Excellence ความยอดเยี่ยม การพัฒนาที่มุ่งเน้นไปสู่ความเป็นเลิศ

S = Sustainability/Self-Sufficiency ความพอเพียง ความสามารถในการรักษาประคับประคองสังคมของตนเองไว้ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

S = Small but effective เป็นสังคมที่มีขนาดเล็กแต่มีประสิทธิภาพ สามารถต้านทานวิกฤติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระแสนิยมหรือกระแสโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบันหรือในอนาคตได้

I = Integrated การประสานงานกันแบบบูรณาการในทุกเรื่องอย่างเป็นองค์รวมทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

O = Occurrence การเกิดขึ้นของสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเดิม

N = Nonformal Education การศึกษานอกระบบ/การเรียนรู้ด้วยตนเอง

A = Agricultural/Adaption เป็นสังคมเกษตรกรรมซึ่งมีการปรับตัวและยืดหยุ่นจนกระทั่งสามารถอยู่รอดในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างแข็งแกร่ง

L = Lateral Thinking การคิดนอกกรอบเพื่อพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ

C = Conservation/Creative Economy การอนุรักษ์/การใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน

E = Environment การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี

N = Natural Resource การวางแผนและค้ำประกัน ถึงทรัพยากรธรรมชาติโดยจะต้องมีการบริหารจัดการในการนำมาใช้ให้คุ้มค่าและยั่งยืนที่สุด

T = Threat ความยุติธรรม ความเที่ยงตรง

E = Equity การกล่อมเกลารัดเกล้าจิตใจให้ดีขึ้น

R = Refine การทำให้บริสุทธิ์สะอาด

E = Eternity/Enhance Social Happiness อมตะ นิรันดรกาล/เน้นการต่อยอดความสงบสุขสู่สังคม

D = Discipline การปลูกฝังความมีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในจิตใจ

O = Observation การเป็นคนช่างสังเกต คอยติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

U = Unanimity/Unity ความสามัคคี ความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางด้านแนวความคิด, ความเชื่อ และการปฏิบัติตน

T = Talent ภาวะผู้นำที่มีความสามารถบริหารจัดการ มีพรสวรรค์ในการตอบสนองความต้องการของสังคม

S = Supremacy/Strong (from within) ความเป็นเลิศ เป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็ง และแข็งแกร่งอยู่ในจิตใจ แต่การแสดงออกภายนอกจะเป็นการปฏิบัติตามหลักธรรมที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน

P = Permanence ความยั่งยืนถาวร

R = Reserve การสงวนรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

I = Intrinsic Value การปฏิบัติตนเช่นนี้มาอย่างยาวนานจนกลายเป็นคุณค่าที่ถูกฝังอยู่ในตัวในตน

N = Naturality/Nature-Oriented/Non-Profit ความเป็นธรรมชาติ ความคุ้นเคยกับธรรมชาติ ความพอเพียง ไม่ได้คำนึงถึงผลกำไร แต่คำนึงถึงความสุข ความสงบ และความเอื้ออาทรต่อกัน

G = Good Governance/Good Conduct ธรรมาภิบาล/การที่ผู้นำปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ถูกต้องดีงาม ตามแนวทางที่สังคมมีความคิดความเชื่อและความศรัทธาในตัวผู้นำดังกล่าว

S = Salvation/Self-Sacrifice/Self-Reliance การช่วยเหลือผู้อื่น/การเสียสละประโยชน์ส่วนตน, เป็นสังคมพึ่งตนเองอย่างสมบูรณ์และสามารถขยายผลสู่สังคมอื่น ๆ ด้วย

กล่าวโดยสรุป เพื่อให้การปรับบทบาทของ “ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนตามโครงการพัฒนาในพระราชดำริ” ดำเนินไปอย่างถูกต้องตรงจุด จึงเห็นควรต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจาก ลักษณะที่เป็นแบบ “ชุมชนพัฒนาแบบรวมศูนย์อยู่กับภาครัฐและวัง” (The State-Royal Centered Development Communities) ไปสู่ลักษณะของ “การก่อกำเนิดใหม่ของชุมชนแบบเป็นอิสระ มีอาชีพ และยึดตลาดเป็นศูนย์กลาง” (The More Independent Market-Professional Centered Outsprings)

7.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงเศรษฐกิจ-สังคมและยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนตามโครงการพัฒนาในพระราชดำริ” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเชิงบูรณาการ ดังนี้

1. ผลจากงานวิจัยทำให้เห็นว่า การพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนตามโครงการพัฒนาในพระราชดำริที่กองทัพบกเป็นหน่วยรับผิดชอบนั้น ผู้นำทางทหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการยังไม่สามารถใช้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการปลูกฝังพฤติกรรมในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาธำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นไทย เนื่องจากปัจจุบันกระแสทุนนิยมของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเน้นแต่ในเรื่องของความเจริญทางด้านวัตถุได้แทรกตัวเข้ามาอยู่ในทุกภาคส่วนของสังคม ประชาชนยังคงเห็นแก่ความสะดวกสบายจากวัตถุนิยมมากกว่าคุณค่าทางด้านจิตใจ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้นำทางทหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการควรมีการศึกษาและวางแผนในเรื่องของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง โดยจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด กลุ่มจังหวัด กับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับประเทศ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลได้อย่างแท้จริง รวมทั้งผู้นำในทุกภาคส่วนจะต้องปฏิบัติตนให้ประชาชนเห็นเป็นตัวอย่างที่ดีก่อนเป็นลำดับแรก

2. ในเรื่องของการบริหารจัดการเชิงบูรณาการนั้นพบว่า ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาตามพระราชดำริยังขาดการประสานงานและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การทำงานยังคงมีลักษณะเป็นไปตามภารกิจของหน่วยงานมากกว่าที่จะเชื่อมโยงกันแบบบูรณาการ เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนร่วมกัน เนื่องจากการพัฒนาสังคมในปัจจุบันยังคงมีเพียงทหารหรือหน่วยงานจากภาครัฐเป็นเจ้าของหลักอยู่เพียงส่วนเดียว ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงระบบการทำงานของภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้มีความคล่องตัวมากขึ้น และควรมีการจัดทำโครงสร้างการประสานงานที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถประสานงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกระจายอำนาจในการตัดสินใจไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและฉับไวในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนสามารถ ในการคลี่คลายสถานการณ์อันยุ่งยากซับซ้อนวุ่นวายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วทันที่

3. ปัจจุบันภาครัฐยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังพลของกองทัพบกที่ปฏิบัติงานในโครงการได้มีโอกาสได้ทำการศึกษาการเรียนรู้ นอกเหนือไปจากระบบปกติ โดยมีสาเหตุเนื่องจาก

ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานในโครงการไม่สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน หรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางสังคมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการจัดทำแผนการส่งเสริมการศึกษารวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาตามพระราชดำริอย่างเพียงพอ โดยผู้นำทางทหาร รวมถึงผู้นำจากภาคส่วนต่าง ๆ จะต้องหมั่นสังเกตและคอยติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาการศึกษาเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

4. ในส่วนของโครงการพัฒนาตามพระราชดำรินี้ในความรับผิดชอบของกองทัพบกทั้ง 4 โครงการที่ใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้นำทางทหารสามารถนำสิ่งที่เป็นจุดเด่นหรือความสำคัญของโครงการพระราชดำรินี้ซึ่งมีความแตกต่างจากโครงการอื่น ๆ ไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง และต่อยอดให้แก่โครงการอื่น ๆ ได้ ดังนี้

1) โครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน ควรนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งใช้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการพื้นที่โดยแบ่งพื้นที่การพัฒนาออกเป็น 3 พื้นที่คือ พื้นที่ชั้นนอก (พัฒนาอาชีพ ดูแลป่าไม้ สร้างอ่างเก็บน้ำ) ชั้นกลาง (Food Bank, ธนาคารข้าว) และชั้นใน (ศาลากลางจังหวัดจะเป็นศูนย์กลางในการประสานงานของส่วนราชการต่าง ๆ) ไปใช้ในการให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อความมั่นคงซึ่งเป็นหน้าที่หลักของทหารอยู่แล้ว รวมทั้ง นำแนวพระราชดำรินี้ในการพัฒนาระบบชลประทานโดยการสร้าง “อ่างพวง” ในพื้นที่โครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาระบบชลประทานในพื้นที่อื่น ๆ และที่สำคัญ คือ จะต้องส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคลากรต่าง ๆ ให้มีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส จงรักภักดี และใช้สติปัญญาในการบริหารประเทศ

2) โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรนำตัวอย่างในการนำหลัก “ภูมิสังคม” มาใช้ในการจัดสรรและพัฒนาพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยจะต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการและองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในพื้นที่ ดังเช่นที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิบัติในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำอย่างชุ่มในพื้นที่ป่ากุยบุรีซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทานโดยไม่ใช้การรื้อถอนโครงสร้างเดิม แต่ทรงใช้วิธีการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งความต้องการดังกล่าวนั้นก็ได้มาจากการเรียนรู้ร่วมกันจากทุกภาคส่วนในสังคมนั้นเอง นอกจากนี้ โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ยังเป็นตัวอย่างในเรื่องของการเรียนรู้ในการอยู่

ร่วมกับธรรมชาติ (เรียนรู้อันการอยู่ร่วมกันกับช้างโดยไม่มี การจู่โจมไล่ หรือ ใช้ไฟฟ้าช็อต) โดยยึดคน เป็นศูนย์กลาง (เจ้าหน้าที่จะเป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น) รวมทั้ง เป็นตัวอย่างในเรื่องของการใช้ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการปล่อยให้ช้างยังคงอยู่ในป่าแล้ว บริหารจัดการให้คนได้เข้าไปเยี่ยมชมช้างถึงในพื้นที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้มากกว่าการสร้างบ้าน ให้ช้างอยู่อย่างไม่มีอิสระ เสรี อีกด้วย

3) ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ที่ายอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรนำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการพื้นที่โดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำกระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้ สามารถจัดสรรน้ำให้แก่ราษฎรใช้สอยทำการเกษตรได้อย่างสมบูรณ์ และจัดสรรงบประมาณเป็น โครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควบคุมการใช้เครื่องมือทางการทหาร และจัดทำแผนผสมผสาน เบ็ดเสร็จสมบูรณ์แบบ โดยให้ส่วนราชการต่าง ๆ เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายภายใต้แผนงาน เดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่อง การส่งเสริมการใช้น้ำ ควรดำเนินการโดยจัดทำเป็นโครงการ พัฒนาที่ผสมผสานกันอย่างสมบูรณ์แบบ สามารถใช้ยุทธศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ในการจัดตั้งโครงการหมู่บ้านป่าไม้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตรและการประมง ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพทุกสาขา ยุทธศาสตร์การปรับปรุงโครงสร้าง พื้นฐานและพัฒนาสาธารณูปโภค และยุทธศาสตร์การพัฒนาร่างกายและจิตใจ ในการประสานงานของ ส่วนราชการต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายภายใต้แผนงานเดียวกันได้อย่าง เหมาะสมลงตัว

4) โครงการศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาที่กษิณราชนิเวศน์ ควรนำตัวอย่างในการนำ ยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และหลัก “ภูมิสังคม” มาใช้ในการพัฒนาโดยยึดหลักการเรียนรู้ โดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อความมั่นคง โดยใช้วิธีการสอบถาม ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ และสนับสนุนให้มีการริเริ่มในการพัฒนาอย่างเป็น รูปธรรมและยั่งยืน เช่น การสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้ริเริ่มในการจัดทำเรือกอกและจำลอง (สัญลักษณ์ของจังหวัดนราธิวาสในปัจจุบัน) ควบคู่ไปกับการปักผ้า และการจักรสานย่านลิเภา เป็นต้น ซึ่งจะต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการและองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในพื้นที่ และที่สำคัญคือ จะต้องส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคลากรต่าง ๆ ให้มีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และความจงรักภักดี เพื่อ ให้เกิดผลลัพธ์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ การส่งเสริมอาชีพให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน, การสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม และท้ายที่สุดก็คือการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความรัก ในวิถีชีวิตของดินแดนอันเป็นบ้านเกิดตนเองและเกิดความห่วงใยในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

ในพื้นที่ไว้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการดำรงชีวิตของตนเองสืบต่อไปจนชั่วลูกชั่วหลาน ซึ่งจะทำให้สังคมเกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืนในที่สุด